

MT-104

March-2019

M.Ed., Sem.-II

A-004 : Research Methods (Methods of Educational Research)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિનું મહત્ત્વ સમજાવો.
(2) ઐતિહાસિક સંશોધનને મૂલવવાના સિદ્ધાંતો જણાવો.
- અથવા**
- (1) ઐતિહાસિક સંશોધનમાં પુરાવાઓનું પરિશીલન ઉદાહરણસહ વર્ણવો.
(2) ઐતિહાસિક સંશોધનમાં નવા સંશોધકથી થતી ભૂલો કેવી રીતે નિવારશો.
- (b) નીચે આપેલા છ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચારના ઉત્તર આપો : 4
- (1) ઐતિહાસિક સંશોધનનો કોઈ એક હેતુ જણાવો.
(2) પ્રાથમિક સંદર્ભ સ્થાનનો અર્થ જણાવો.
(3) ઐતિહાસિક સંશોધનની કોઈ એક મર્યાદા જણાવો.
(4) ઐતિહાસિક સંશોધનમાં કોઈ એક ગૌણ સંદર્ભ સ્થાન જણાવો.
(5) ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિ એટલે શું ?
(6) ઐતિહાસિક સંશોધન કરી શકાય તેવી એક સમસ્યાઓ જણાવો.
2. (a) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) સર્વેક્ષણ પદ્ધતિના સોપાનોની વિગતે ચર્ચા કરો.
(2) વર્ણનાત્મક સંશોધનની લાક્ષણિકતાઓની વિગતે ચર્ચા કરો.
- અથવા**
- (1) ઊભા છેદનું સર્વેક્ષણ એટલે શું ? ઉદાહરણ સહિત તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
(2) વિકાસાત્મક અભ્યાસ પદ્ધતિના વિવિધ પ્રકારો જણાવી સર્ગસૂત્રી અભ્યાસ પદ્ધતિ વિશે નોંધ લખો.
- (b) નીચે આપેલા પાંચ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ત્રણના ઉત્તર આપો : 3
- (1) સર્વેક્ષણ એટલે શું ?
(2) સર્વેક્ષણ પદ્ધતિની કોઈ એક લાક્ષણિકતા જણાવો.
(3) વર્ણનાત્મક સંશોધન પદ્ધતિનો કોઈ એક હેતુ જણાવો.
(4) વિકાસાત્મક પદ્ધતિની કોઈ એક મર્યાદા જણાવો.
(5) વર્ણનાત્મક સંશોધન પદ્ધતિનો કોઈ એક ઉપયોગ જણાવો.

3. (a) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) વિષયવસ્તુ પૃથક્કરણ પદ્ધતિના સોપાનોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
  - (2) સહસંબંધાત્મક અભ્યાસ પદ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ અને લાભ જણાવો.

અથવા

- (1) એથનોગ્રાફીક (નૃવંશશાસ્ત્રીય) અભ્યાસ પદ્ધતિના સોપાનો વર્ણવો.
  - (2) સહસંબંધાત્મક અભ્યાસ પદ્ધતિના સોપાનો વર્ણવો.
- (b) નીચે આપેલા છ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચારના ઉત્તર આપો : 4
- (1) વિષયવસ્તુ પૃથક્કરણ પદ્ધતિથી હાથ ધરી શકાય તેવી કોઈપણ એક સમસ્યા સૂચવો.
  - (2) એથનોગ્રાફીક પદ્ધતિનો કોઈ એક લાભ જણાવો.
  - (3) સહસંબંધાત્મક અભ્યાસ પદ્ધતિની કોઈ એક મર્યાદા જણાવો.
  - (4) એથનોગ્રાફીક અભ્યાસ પદ્ધતિ એટલે શું ?
  - (5) સહસંબંધાત્મક અભ્યાસ પદ્ધતિ એટલે શું ?
  - (6) વિષયવસ્તુ પૃથક્કરણ પદ્ધતિ એટલે શું ?

4. (a) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) પ્રાયોગિક પદ્ધતિમાં આંતરિક ચથાર્થતાને અસર કરતાં પરિબલોની ચર્ચા કરો.
  - (2) અર્ધ પ્રાયોગિક યોજના (Quasi-expermental) ઉદાહરણ આપી સ્પષ્ટ કરો. આ યોજનાના લાભ વર્ણવો.

અથવા

- (1) પ્રાયોગિક પદ્ધતિમાં બાહ્ય ચથાર્થતાને જોખમમાં પરિબલોની ચર્ચા કરો.
  - (2) ફેક્ટોરિલ યોજનાના પગથિયા ઉદાહરણ સહ વર્ણવો.
- (b) નીચે આપેલા પાંચ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ત્રણના ઉત્તર આપો : 3
- (1) પ્લેસેબો અસર એટલે શું ?
  - (2) પ્રાયોગિક સંશોધનમાં નિયંત્રણ એટલે શું ?
  - (3) પૂર્ણ પ્રાયોગિક યોજનાની કોઈ એક મર્યાદા જણાવો.
  - (4) પ્રાયોગિક પદ્ધતિથી હાથ ધરી શકાય તેવી કોઈ સમસ્યા વર્ણવો.
  - (5) પૂર્ણ પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિ એટલે શું ?

MT-104

March-2019

M.Ed., Sem.-II

A-004 : Research Methods (Methods of Educational Research)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Answer the following questions : 14
- (1) Explain Importance of historical research method.
  - (2) State the criteria to evaluate the historical research.
- OR**
- (1) Describe the criticism of source in Historical research with illustration.
  - (2) How will you rectify the errors made by new researcher in Historical research ?
- (B) Answer the following questions any **Four** out of **Six** : 4
- (1) State any one importance of primary source in historical research.
  - (2) State the meaning of primary source.
  - (3) State any one limitation of historical research method.
  - (4) State any one secondary source of historical research method.
  - (5) What is historical research method ?
  - (6) State the one research objectives for historical research.
2. (A) Answer the following questions : 14
- (1) Discuss in detail steps of survey method.
  - (2) Discuss in detail characteristics of descriptive research.
- OR**
- (1) What is longitudinal survey ? Discuss with illustration types of it.
  - (2) State the types of developmental study method and discuss longitudinal developmental method.
- (B) Answer the following questions any **Three** out of **Five** : 3
- (1) What is survey ?
  - (2) State any one characteristic of survey method.
  - (3) State any objective of descriptive research method.
  - (4) State any one limitation of developmental method.
  - (5) State any one use of descriptive research method.

3. (A) Answer the following questions : 14
- (1) Discuss in detail steps of Content Analysis Method.
  - (2) State the characteristics and advantages of Correlation Study method.

OR

- (1) Explain the steps of Ethnographic Study method.
  - (2) Clarify the importance of Correlation Study method.
- (B) Answer the following questions any **Four** out of **Six** : 4
- (1) Give any one research problems conducted by Content Analysis Method.
  - (2) State any one characteristic of ethnographic method.
  - (3) State any one limitation of correlation study method.
  - (4) What is ethnographic study method ?
  - (5) What is correlation study method ?
  - (6) What is Content Analysis Method ?

4. (A) Answer the following questions : 14
- (1) Discuss factors affecting internal validity of an experimental method.
  - (2) Explain Quasi-experimental method with illustration. Discuss its advantages.

OR

- (1) Discuss factors that hinder the external validity in an experimental study.
  - (2) Explain with illustration the steps involved in factorial method.
- (B) Answer the following questions any **Three** out of **Five** : 3
- (1) What is placebo effect ?
  - (2) What is control in experimental research ?
  - (3) State any one limitation of true experimental method.
  - (4) State any one research problems that can be conducted by experimental method.
  - (5) What is experimental research method ?

_____